

BİR ÜNİVERSİTESİ HASTANESİ PSİKİYATRİ POLİKLİNİĞİNDE AYAKTAN TEDAVİ GÖREN HASTALARA YAZILAN REÇETELERİN ŞİZOFRENİ TANISI VE ANTİPSİKOTİK KULLANIMI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Göksu DEMİR¹, Sevil ÖZGER İLHAN¹

¹ Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıbbi Farmakoloji Anabilim Dalı, Ankara

ÖZET

Psikiyatrik bozukluklar içinde şizofreni yaygınlığının ve antipsikotik ilaç kullanımının gitgide arttığı görülmektedir. Bu çalışmada ayakta tedavi amacıyla bir üniversite hastanesi psikiyatri polikliniğine başvuran hastalara yazılan reçetelerin şizofreni tanısı ve antipsikotik ilaç kullanımı açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma verileri, hastane başhekimliği ve etik kurul izni ile hastane hasta veri tabanı (ENLİL) sisteminden alınarak, hastalara yazılmış olan 17500 reçete üzerinden geriye dönük olarak tanımlayıcı bir reçete değerlendirmesi yapılmıştır. İstatistiksel analiz için SPSS 21.0 programı kullanılmış, alınan veriler direkt olarak bu program aracılığıyla veri tabanına işlenmiş ve değerlendirilmiştir. Hastanenin psikiyatri polikliniğine ayakta başvuran DSM-V'e göre ilk tanısı şizofreni olan yetişkin hastalar ve şizofreni tanısı alıp almamasına bakılmaksızın antipsikotik reçetelenen yetişkin hastalar çalışmaya dahil edilirken, bu kriterleri karşılamayan hastalar ve epilepsi hastaları çalışmaya dahil edilmemiştir. Değerlendirilen reçetelerde ilk tanısı şizofreni olan toplam 3615 reçete vardır. Bu reçetelerdeki hastaların %54'ü erkek, %46'sı kadındır. Hastalardaki ortalama yaş 42.1 yıldır. Hastaların yaş gruplarına göre şizofreni tanılı reçetelerin oranı; 18-25 yaş arası %11.6, 26-35 yaş arası %22.7, 36-45 yaş arası %25.4, 46-55 yaş arası %23.9 ve 56 yaş ve üzeri grubunda %16.4'dür. Şizofreni tanısı almış hastalara en çok reçetelenen etken maddeler içinde klozapin (%13.2), ketiapin (%11.9) ve risperidon (%10.3) üst sıralardadır. Şizofreni tanısı alıp almamasına bakılmaksızın 6521 tane reçeteye antipsikotik ilaç yazılmakla birlikte bu reçetelerdeki hastaların %45.5'i erkek, %54.5'i kadındır. Şizofreni tanısı alıp almamasına bakılmaksızın antipsikotik ilaç yazılan reçetelerde tüm hastalara en çok reçetelenen antipsikotikler sırasıyla ketiapin (%25.9), aripiprazol (%21.6), risperidon (%11.8), olanzapin (%11.1) ve amisülpirid (%9.3)'dür. Erkek hastalara en çok reçetelenen antipsikotik ketiapin (%24.4) iken, kadın hastalara aripiprazol (%27.3)'dür. 18-25 yaş, 26-35 yaş ve 36-45 yaş arasına en çok aripiprazol; 46-55 yaş ve 56 yaş ve üzeri gruba ise en çok ketiapin reçetelenmektedir. Reçetelerdeki ilaç yazımı seçiminde doktorların ilaç tercihi, hasta uyumu, hastaların cinsiyeti, yaş aralığı, ilaçların olası yan etkileri ve hastalıkların tanı-tedavi şekli gibi faktörlerin rol oynaması ilaç reçetelenmesindeki çeşitlilik ve farklılıkları arttırmaktadır.

Anahtar sözcükler: Psikiyatri, Şizofreni, İlaç kullanımı, Antipsikotik, Ayaktan hasta.

EVALUATION OF PRESCRIPTIONS DUE TO THE DIAGNOSIS OF SCHIZOPHRENIA AND THE USE OF ANTIPSYCHOTIC DRUGS IN A UNIVERSITY HOSPITAL PSYCHIATRIC OUTPATIENT CLINIC

ABSTRACT

The prevalence of schizophrenia in psychiatric disorders and the use of antipsychotic drugs are increasingly seen. With this study, it was aimed to evaluate the prescriptions of a university hospital psychiatric outpatient clinic by reviewing the prescriptions written for out-patients in terms of diagnosis of schizophrenia and antipsychotic drug use. The research data were collected from the hospital patient database (ENLIL) system with hospital head doctor and ethics committee approval and a descriptive prescription evaluation was made over the 17500 prescriptions retrospectively. SPSS 21.0 program was used for statistical analysis and the data received were directly processed through this program and evaluated. Adult out-patients who were referred to the psychiatric polyclinic of the hospital with schizophrenia that first diagnosis according to DSM-V and regardless of whether schizophrenia is diagnosed or not, adult out-patients who were referred to the psychiatric polyclinic of the hospital prescribed antipsychotics were included in the study. Patients who did not meet these criteria and epilepsy patients were not included in the study. We have a total of 3615 prescriptions that have been diagnosed with schizophrenia that first diagnosis. 54% of the patients in these prescriptions were male, 46% were females. The average age of the patients is 42.1 years. According to the age groups of the patients' schizophrenic prescriptions, there are 11.6% between the ages of 18-25, 22.7% between the ages of 26-35, 25.4% between the ages of 36-45, 23.9% between the ages of 46-55, 16.4% between the ages of 56 years old and over. Clozapine (13.2%), quetiapine (11.9%) and risperidone (10.3%) are in the top places among the most frequently prescribed drugs of patients with schizophrenia. Regardless of whether schizophrenia is diagnosed or not, there are 6521 antipsychotic prescriptions. 45.5% of the patients in these prescriptions were male, 54.5% were females. Regardless of whether schizophrenia is diagnosed or not, in antipsychotic prescriptions, the antipsychotics most commonly prescribed in all patients were respectively quetiapine (25.9%), aripiprazole (21.6%), risperidone (11.8%), olanzapine (11.1%) and amisulpride (9.3%). The antipsychotic most commonly prescribed in male patients was quetiapine (24.4%), whereas female patients was aripiprazole (27.3%). Aripiprazole is most common in the 18-25, 26-35, and 36-45 age groups; quetiapine is most common in the 46-55 and 56 years old and over age groups. The choice of medicines in prescriptions as factors such as drug preference by doctors, patient compliance, patient gender, and age range, possible side effects of drugs, and diagnosis and treatment of diseases increases the diversity and differences in the prescribing of medicines.

Key words: Psychiatry, Schizophrenia, Drug utilization, Antipsychotic, Out-patient.

İletişim/Correspondence:

Göksu DEMİR
Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi
Tıbbi Farmakoloji Anabilim Dalı, ANKARA

E- posta: eczacii.gksu@gmail.com

Geliş tarihi/Received: 08.05.2018

Kabul Tarihi/ Accepted: 26.06.2018

GİRİŞ

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), sağlığı “yalnız hastalık ve sakatlığın olmayışı değil; bedensel, ruhsal ve sosyal yönden tam bir iyilik hali” olarak tanımlamıştır. Bu tanımın üç önemli unsurundan biri ruh sağlığıdır (1).

Uluslararası “Küresel Hastalık Yüğü” çalışmasında, tüm hastalık ve yaralanmalar içinde psikiyatrik bozuklukların toplam hastalık yükünün %9.7’sini oluşturduğu saptanmıştır. 2020’de bunun %15’e ulaşacağı öngörülmektedir (2). Ülkemizde yapılmış olan hastalık yükü çalışmasında nöropsikiyatrik hastalıkların toplam hastalık yükünün %13.3’ünü oluşturduğu ve 2. sırada olduğu görülmüştür. En fazla hastalık yükü oluşturan hastalık sıralamasında 20. sırada şizofreni yer almaktadır (3).

Şizofreni, erkeklerde (12 milyon) kadınlara göre (9 milyon) daha yaygın olarak görülen dünya çapında yaklaşık 23 milyon insanı etkileyen şiddetli ruhsal bir bozukluktur. Düşünme, algılama, duyular, dil, benlik ve davranış algısındaki çarpıklıklarla karakterize olan şizofrenide halüsinasyonlar (duyma, görme veya orada olmayan şeyleri hissetme) ve sanrılar (tersine delil olsa bile kesin olarak tutulan sabit yanlış inançlar veya şüpheler) içeren yaygın psikotik deneyimler görülmektedir (4,5).

Reçete değerlendirme çalışmaları ile psikolojik hastalıkların sıklığı, psikolojik hastalara ait demografik veriler ve kullanılan ilaçlar gibi çıktılara ulaşılması hem bilimsel ve klinik açıdan önemli olup hem de ruh sağlığı politikalarının geliştirilmesi açısından gereklidir.

Bu çalışma ile retrospektif olarak hastalara yazılan reçetelerin değerlendirilmesi ile reçetelerdeki şizofreni tanılarının sıklığını ortaya koymak ve reçetelenen antipsikotik ilaçların demografik özelliklerine göre incelemesini yapmak amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Gazi Üniversitesi Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi Psikiyatri Anabilim Dalı Polikliniğine 1 Ocak- 31 Aralık 2016 tarih aralığında ayaktan tedavi amacıyla başvuran ve tedavileri yapılan hastaların verileri geriye dönük olarak taranarak elde edilecek bilgiler üzerinde tanımlayıcı bir araştırma yapılması planlanmıştır. Bu amaçla ilk önce Psikiyatri Anabilim Dalı ile görüşülmüş hastaların erişim izni verilen bilgileri üzerinden reçete değerlendirilmesi yapılacağı bildirilerek yazılı izin alınmıştır. Araştırmada hastane hasta veri tabanı (ENLİL) sistemine kayıtlı olan hasta verilerinden yararlanılacağı için Hastane Başhekimliğinden 12.07.2017 tarihinde çalışma izni alınmıştır. Araştırmanın, Gazi Üniversitesi Etik Komisyonu'nun 10.10.2018 tarihli ve 08 sayılı toplantısında etik açıdan uygun olduğuna karar verilmiştir.

Hastane Hasta Veri Tabanı (ENLİL) sisteminde, Psikiyatri Anabilim Dalı Polikliniğine 1 Ocak- 31 Aralık 2016 tarih aralığında kayıtlı olan 17500 reçete üzerinden tanımlayıcı bir reçete değerlendirmesi gerçekleştirilmiştir. Değerlendirilen 17500 reçete içinden reçete tanıları ICD-10 kodlarına göre sisteme girilmiş olup veriler işlenirken DSM V (The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fifth Edition) (6) tanı kriterleri dikkate alınarak

birleştirilmiştir. Buna göre incelendiğinde 3615 tane reçetenin ilk tanısı şizofreni ve diğer psikotik bozukluktur. 17500 reçete içinden şizofreni tanısı alıp almamasına bakılmaksızın antipsikotik ilaç reçetelenen 6521 tane reçete mevcuttur.

Hastane bilgi işlem biriminden alınan ilgili tarihlerdeki reçete verileri için "SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 21.0 (SPSS Inc, Chicago, IL) programı aracılığıyla ile veri tabanı oluşturulmuş ve hasta bilgileri direkt olarak veri tabanına işlenmiş ve değerlendirilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler ortalama±standart sapma, ortanca, sıklık ve yüzde olarak sunulmuştur.

Belirtilen tarihler arasında hastanenin psikiyatri polikliniğine ayaktan başvuran DSM-V'e (The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fifth Edition) göre ilk tanısı şizofreni olan yetişkin hastalar (n=3615) ve şizofreni tanısı alıp almamasına bakılmaksızın antipsikotik reçetelenen yetişkin hastalar (n=6521) çalışmaya dahil edilirken, bu kriterleri karşılamayan hastalar ve epilepsi hastaları çalışmaya dahil edilmemiştir.

BULGULAR

Çalışmada 17500 reçete değerlendirilmiştir. Hastaların reçete

tanıları DSM V'e (The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fifth Edition) (6) göre incelendiğinde bu reçetelerin 3615 tanesi şizofreni ve diğer psikotik bozukluk tanısı (ilk tanıları) almıştır. Bu reçetelerdeki hastaların %54'ü erkek, %46'sı kadındır. Hastalarda ortalama yaş 42.1±13.23 yıldır. Hastaların yaş gruplarına göre şizofreni tanılı reçetelerin oranı; 18-25 yaş arası %11.6, 26-35 yaş arası %22.7, 36-45 yaş arası %25.4, 46-55 yaş arası %23.9 ve 56 yaş ve üzeri grubunda %16.4'tür. (Tablo 1)

Tablo 1. DSM V'e göre şizofreni ve diğer psikotik bozukluk tanılı reçetelerdeki hastaların bazı tanımlayıcı özelliklerinin dağılımı

	Sayı (%)
Yaş (yıl) (n=3615)	
Ortalama±SD	42.1±13.23
Ortanca (minimum-maksimum)	41.0 (18-92)
Yaş Grupları (n=3615)	
18-25 Yaş	419 (11.6)
26-35 Yaş	822 (22.7)
36-45 Yaş	917(25.4)
46-55 Yaş	865 (23.9)
56 ve Üzeri Yaş	592 (16.4)
Cinsiyet (n=3615)	
Erkek	1953 (54.0)
Kadın	1662 (46.0)

#: Sütun yüzdesi; SD: Standart Sapma

Değerlendirilen 17500 reçete içinde şizofreni tanısı alıp almamasına bakılmaksızın 6521 tane antipsikotik ilaç yazılı reçete mevcuttur. Bu reçetelerdeki hastaların %45.5'i erkek, %54.5'i kadındır. Hastalarda ortalama yaş 41.6 ± 15.25 yıldır. Yaş gruplarına göre dağılımına bakıldığında 18-25 yaş arası %17.0, 26-35 yaş arası %21.3, 36-45 yaş arası %23.5, 46-55 yaş arası %19.3 ve 56 yaş ve üzeri grubunda %18.9 oranında antipsikotik ilaç reçetesi olduğu görülmektedir. (Tablo 2)

Tablo 2. Şizofreni tanısı alıp almamasına bakılmaksızın antipsikotik ilaç yazılı olan reçetelerdeki hastaların bazı tanımlayıcı özelliklerinin dağılımı

	Sayı (%)
Yaş (yıl) (n=6521)	
Ortalama±SD	41.6 ± 15.25
Ortanca (minimum-maksimum)	42 (18-103)
Yaş Grupları (n=6521)	
18-25 Yaş	1114 (17.0)
26-35 Yaş	1386 (21.3)
36-45 Yaş	1530 (23.5)
46-55 Yaş	1261 (19.3)
56 ve Üzeri Yaş	1230 (18.9)
Cinsiyet (n=6521)	
Erkek	2967 (45.5)
Kadın	3554 (54.5)

%%: Sütun yüzdesi; SD: Standart Sapma

Şizofreni tanısı alan hastalara yazılan reçeteler değerlendirildiğinde, en çok reçete edilen etken maddelerin klozapin

(%13.2), ketiapin (%11.9) ve risperidon (%10.3) olduğu görülmektedir. (Tablo 3)

Şizofreni tanısı alıp almadığına bakılmaksızın antipsikotik ilaç yazılı olan reçetelerdeki erkek hastalara sırasıyla en çok ketiapin (%24.4), aripiprazol (%14.8), risperidon (%13.8) ve olanzapin (%12.3); kadın hastalara ise sırasıyla en çok aripiprazol (%27.3), ketiapin (%27.2), olanzapin (%11.3) ve risperidonun (%9.0) reçete edildiği görülmektedir. Bu reçetelerdeki tüm hastalara en çok reçete edilen etken maddeler sırasıyla ketiapin (%25.9), aripiprazol (%21.6), olanzapin (%11.8), risperidon (%11.1) ve amisülpiridin (%9.3) dir (Tablo 4).

Tablo 3. Şizofreni tanısı alan hastalara en çok reçete edilen etken maddeler

Etken madde adı	Sayı (%)
1-Klozapin	478 (13.2)
2-Ketiapin	430 (11.9)
3-Risperidon	367 (10.3)
4-Amisülpirid	346 (9.6)
5-Olanzapin	344 (9.5)
6-Aripiprazol	325 (9.0)
7-Biperiden	289 (8.0)
8-Paliperidon	165 (4.6)
9-Sertralin	125 (3.5)
10-Haloperidol	88 (2.4)
11-Diğer	658 (18)
Total	3615 (100.0)

%%: Yüzde

Tablo 4. Şizofreni tanısı alıp almamasına bakılmaksızın antipsikotik ilaç yazılı olan reçetelerde kadın ve erkek hastalara en çok reçetelenen antipsikotiklerin dağılımı

	Sayı (%)
Erkek (n=2967)	
1-Ketiapin	724 (24.4)
2-Aripiprazol	440 (14.8)
3-Risperidon	408 (13.8)
4-Olanzapin	366 (12.3)
5-Diğer	1029 (34.7)
Kadın (n=3554)	
1-Aripiprazol	969 (27.3)
2-Ketiapin	967 (27.2)
3-Olanzapin	403 (11.3)
4-Risperidon	318 (9.0)
5-Diğer	897 (25.2)
Toplam (n=6521)	
1-Ketiapin	1691 (25.9)
2-Aripiprazol	1409 (21.6)
3-Olanzapin	769 (11.8)
4-Risperidon	726 (11.1)
5-Amisülpirid	606 (9.3)
6-Diğer	1320 (20.3)

#: Yüzde

Şizofreni tanısı alıp almadığına bakılmaksızın antipsikotik ilaç reçete edilen hastaların yaş gruplarına göre dağılımına bakıldığında 18-25 yaş, 26-35 yaş ve 36-45 yaş arasına en çok aripiprazol reçetelendiği, 46-55 yaş ve 56 yaş ve üzeri grubuna ise en çok ketiapin reçetelendiği görülmektedir (Tablo 5).

Tablo 5. Şizofreni tanısı alıp almadığına bakılmaksızın antipsikotik ilaç yazılı olan reçetelerde hastaların yaş gruplarına göre en çok reçetelenen antipsikotiklerin dağılımı

Etken madde adı	Sayı (%)
18-25 Yaş (n=1114)	
1-Aripiprazol	324 (29.1)
2-Ketiapin	223 (20.0)
3-Olanzapin	171 (15.3)
4-Risperidon	150 (13.5)
5-Diğer	246 (22.1)
26-35 Yaş (n=1386)	
1-Aripiprazol	331 (23.9)
2-Ketiapin	311 (22.4)
3-Risperidon	163 (11.8)
4-Olanzapin	148 (10.7)
5-Diğer	433 (31.2)
36-45 Yaş (n=1530)	
1-Aripiprazol	351 (22.9)
2-Ketiapin	346 (22.6)
3-Risperidon	172 (11.2)
4-Olanzapin	164 (10.8)
5-Diğer	497 (32.5)
46-55 Yaş (n=1261)	
1-Ketiapin	344 (27.3)
2-Aripiprazol	223 (17.7)
3-Klozapin	156 (12.4)
4-Amisülpirid	137 (10.9)
5-Diğer	401 (31.8)
56 Yaş ve üzeri (n=1230)	
1-Ketiapin	467 (38.0)
2-Aripiprazol	180 (14.6)
3-Olanzapin	157 (12.8)
4-Risperidon	123 (10.0)
5-Diğer	303 (24.6)

#: Yüzde

TARTIŞMA

Kocal'ın 2016 yılında Adana'da psikiyatri kliniğinde yatarak tedavi gören şizofreni hastalarıyla yaptığı çalışmada şizofreni tanısı alan erkek hastaların (%51.4) kadın hastalardan (%48.6) daha

fazla olduğu görülmektedir. Bu kadın ve erkek hastalar yaş ortalaması açısından değerlendirildiğinde kadınların ortalama yaşı 34.95 ve erkeklerin ortalama yaşı 32.45 olarak hesaplanmıştır (7).

Hindistan'daki bir psikiyatri kliniğindeki ayaktan hastalarla yapılan çalışmada şizofreni tanısı alan hastaların %61'i erkek, %39'u kadındır. Yaş gruplarına göre şizofreni tanısı sıklığı 15 yaşından küçük hastalarda %0.8, 15-30 yaş arasında %20, 31-45 yaş arasında %40.8, 46-60 yaş arasında %35.8 ve 60 yaş ve üzerinde % 2.5'dir (8).

Kore'de yapılan bir antipsikotik reçete analizi çalışmasında kadın şizofreni hastalarının (%51) sayısı, erkeklerden (%49) daha yüksektir. 40-49 yaş arası (%30.5) öncelikli olmak üzere 30-39 yaş (%25.6) ve 50-59 yaş (%18.7) gruplarında şizofreni hastalarının çok olduğu görülmektedir (9).

Yapılan reçete analizlerinde şizofreni tanılı kadın ve erkek hastaların sayıları çalışmanın yapıldığı hastane, bölge ve ülkeye göre değişkenlik göstermekle birlikte bu çalışmamızda şizofreni tanısı alan erkek hastaların kadın hastalardan daha yüksek oranda olduğu gözlenmiştir. Yapılan çalışmalar ve bu çalışmamıza bakarak şizofreninin en çok 30'lu yaşlarda görüldüğü dikkat çekmektedir.

Arjantin'de 2017 yılında yayınlanan bir araştırmaya göre şizofreni tedavisinde en

çok kullanılan antipsikotikler haloperidol ve risperidon'dur (10). Bu çalışmamızda şizofreni tanısı almış hastaların en çok kullandıkları etken maddeler klozapin (%13.2), ketiapin (%11.9) ve risperidon (%10.3) dur. (Tablo 3)

Bu çalışmamızda şizofreni tanısı alıp almamasına bakılmaksızın 6521 tane reçeteye antipsikotik ilaç yazılmakla birlikte kadın hastalara (%54.5) antipsikotik ilaç reçetelenmesi erkeklere (%45.5) göre daha fazladır. Şizofreni tanısı alıp almamasına bakılmaksızın antipsikotik ilaç yazılı olan reçetelerdeki hastaların ortalama yaş 41.6±15.25 yıldır. Bu reçetelerin yaş gruplarına göre dağılımına bakıldığında en çok antipsikotik reçetelenmesi 36-45 yaş arasındadır. (Tablo 2)

2005-2014 yılları arasındaki 16 ülkedeki antipsikotik kullanım trendlerini inceleyen çalışmada 2014 yılındaki 20-64 yaş arası yetişkinlerdeki antipsikotik kullanım prevalansı en yüksek kamu sigortalı Amerikan halkında, en düşük Kolombiya'da görülürken, 65 yaş ve üstü yetişkinlerdeki antipsikotik kullanım prevalansı en yüksek Tayvan'da, en düşük yine Kolombiya'da görülmektedir. Tüm yaş gruplarını içeren genel antipsikotik kullanım prevalansının en yüksek olduğu Tayvan'da erkek/kadın kullanım oranı 0.7, en düşük olduğu Kolombiya'da da erkek/kadın kullanım oranı 1.4'dir (11).

Hekimlerin erkek hastalara en çok reçete ettikleri antipsikotikler sırasıyla ketiapin (%24.4), aripiprazol (%14.8), risperidon (%13.8) ve olanzapin (%12.3) iken, kadın hastalara en çok reçete ettikleri antipsikotikler sırasıyla aripiprazol (%27.3), ketiapin (%27.2), olanzapin (%11.3) ve risperidon (%9.0) dur. (Tablo 4) Kadın ve erkek hastalara en çok reçete edilen antipsikotiklerin kadın ve erkeklerde reçetelenme oranları değişkenlik göstermesine rağmen, reçetelenen antipsikotiklerin aynı olduğu görülmektedir.

Şizofreni tanısı alıp almamasına bakılmaksızın antipsikotik ilaç yazılı olan reçetelerdeki hastaların yaş gruplarına göre dağılımına bakıldığında 18-25 yaş, 26-35 yaş ve 36-45 yaş arasına en çok aripiprazol reçetelendiği, 46-55 yaş ve 56 yaş ve üzeri gruba ise en çok ketiapin reçetelendiği görülmektedir. (Tablo 5) Amerika'dan Kolombiya'ya 16 ülkedeki antipsikotik kullanım trendlerini inceleyen çalışmada 2014 yılındaki 20-64 yaş arası yetişkinlerdeki en çok kullanılan antipsikotik ketiapin olmakla birlikte onu olanzapin ve risperidon izlemektedir. 65 yaş ve üzeri daha yaşlı olan yetişkinlerde ise en çok kullanılan antipsikotik ketiapin olup, onu risperidon ve olanzapinin takip ettiği görülmektedir (11).

Aynı çalışmada antipsikotik kullanım trendleri incelendiğinde ketiapin, risperidon ve olanzapinin dünya çapında

en çok reçetelenen antipsikotikler olduğu ortaya çıkmıştır. Amerika'da kamu sigortalı hastalar 2010 yılında en çok ketiapin, risperidon ve aripiprazol kullanırken, özel sigortalı hastalar ise 2014 yılında en çok ketiapin, aripiprazol ve risperidon kullanmışlardır (11). 2014 yılında yayınlanan 2002-2007 yılları arasında Amerika'da yapılan bir başka çalışmada doktorların antipsikotik reçeteleme tercihindeki değişikliklerde 2002 yılından 2007 yılına %9.4'den %44.5'e yükselmesi ile ketiapin en büyük artışı gösterirken, olanzapin %29.9'den %10.3'e düşmesi ile en büyük azalmayı göstermiştir. Risperidon ise %30.2'den %23.1'e düşmesi ile azalma göstermiştir (12). Kore'de 2014 yılında yapılan bir antipsikotik reçete analizi çalışmasında şizofreni hastalarına en çok reçetelenen antipsikotikler ise sırasıyla risperidon, haloperidol, klorpromazin, ketiapin ve olanzapindir (9). Aynı yıl Hindistan'daki bir psikiyatri kliniğindeki ayaktan hastalarla yapılan çalışmada tüm antipsikotikler içinde en çok olanzapin (%45.1), haloperidol (%34.6) ve risperidon (%7.2) kullanılmıştır (8). Yine Hindistan'da 2015 yılında başka bir psikiyatri kliniğindeki ayaktan hastalarla yapılmış bir reçete analizi çalışmasında en çok reçetelenen antipsikotiklerin olanzapin (%44.2), risperidon (%32.7) ve klorpromazepin (%4.0) olduğu görülmüştür (13). Japonya'da 2006 yılında yatan şizofreni hastalarının

antipsikotik ilaç reçetelenmesine bakıldığında risperidonun (%47.4) ilk sırada olup, onu olanzapin (%22.0), haloperidol (%21.7) ve klorpromazin (%21.4) takip ettiği görülmektedir (14). Geriye dönük olarak 2018 şubat ayında yapılan 2006-2015 yılları arası major depresyon bozukluğu olan yetişkin hastaların reçete analizi çalışmasında en çok kullanılan antipsikotik ajanların aripiprazol, olanzapin, ketiapin ve risperidon olduğu belirlenmiştir (15). Bu çalışmamızda şizofreni tanısı alıp almamasına bakılmaksızın antipsikotik ilaç yazılı olan reçetelerdeki tüm hastalara en çok reçete edilen antipsikotiklerin sırasıyla ketiapin (%25.9), aripiprazol (%21.6), olanzapin (%11.8), risperidon (%11.1) ve amisülpiridin (%9.3) olduğu görülmektedir. (Tablo 4) Dünya çapında en çok reçetelenen antipsikotik olan ketiapinin, bizim değerlendirdiğimiz reçetelerde de hekimlerin antipsikotik ilaç yazımı tercihinde ilk sırada olduğu görülmektedir. Diğer yapılan çalışmalara benzer bir şekilde bizim çalışmamızda da en çok tercih edilen antipsikotiklerin aynı olduğu ve bu antipsikotikler içinde ketiapinin başı çekmekle birlikte olanzapin, aripiprazol ve risperidonun hekimlerin antipsikotik ilaç reçeteleme tercihlerinde kendilerine üst sıralarda yer edindikleri söylenebilir.

Sonuç olarak hastanemiz psikiyatri polikliniğinde reçete analizlerine göre şizofreni tanısı alan erkek hastalar, kadın

hastalardan daha çok olmasına rağmen kadın hastalara antipsikotik ilaç reçetelenmesi daha fazladır. Şizofreni tanısı en çok 36-45 yaş arasında görülmektedir. Şizofreni tanısı almış hastalara hekimler tarafından en çok reçete edilen etken maddeler klopazapin, ketiapin ve risperidondur.

Şizofreni tanısı alıp almamasına bakılmaksızın antipsikotik ilaç yazılan olan reçetelerdeki hastalara en çok reçetelenen antipsikotiklerin sırasıyla ketiapin, aripiprazol, olanzapin, risperidon ve amisülpiridin olduğu görülmekte ve hekimler tarafından en çok antipsikotik, 36-45 yaş arasındaki hasta grubuna reçete edilmektedir. Şizofreni tanısı alıp almamasına bakılmaksızın antipsikotik ilaç yazılmış olan reçetelerdeki erkek hastalara sırasıyla en çok ketiapin, aripiprazol, risperidon ve olanzapin reçete edilirken, kadın hastalara en çok reçetelenen antipsikotikler sırasıyla aripiprazol, ketiapin, olanzapin ve risperidondur.

Reçetelerdeki ilaç yazımı seçiminde doktorların ilaç tercihi, hasta uyuncu, hastaların cinsiyeti, yaş aralığı, ilaçların olası yan etkileri ve hastalıkların tanıtedavi şekli gibi faktörlerin rol oynaması ilaç reçetelenmesindeki çeşitlilik ve farklılıkları arttırmaktadır. Bu çalışmada sadece şizofreni tanısı alan reçeteler ve şizofreni tanısı alıp almadığına bakılmaksızın antipsikotik ilaç yazılan

reçeteler incelenmiştir. Dolayısıyla bu çalışmanın hastaların diğer psikolojik bozukluk tanıları ve psikiyatri kliniğinde kullanılan diğer ilaçlar hakkında bilgi vermesi beklenmemelidir. Ankara ölçeğinde Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'nde yapılan bu çalışma tüm Türkiye'ye genellenmemelidir.

Biz bu çalışmada, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi psikiyatri kliniğine ayaktan başvuran hastalardaki reçete değerlendirmesi ile şizofreni tanısı ve şizofreni tanısı alıp almamasına bakılmaksızın antipsikotik ilaç reçetelenme oranlarını belirlemeyi amaçladık. Tüm dünyada giderek artan şizofreninin ve antipsikotik ilaç reçetelenmesinin bizim çalışmamızda da farklı olmadığını belirledik. Ülkemizde şizofreni ve reçete değerlendirilmesi çerçevesinde antipsikotik ilaçların reçetelenme oranlarını araştıran çalışma sayısı oldukça kısıtlı olup, bu alanda daha çok çalışmaya ihtiyaç vardır. Bu çalışmaların sonuçlarına göre şizofreni ve reçetelenen antipsikotik ilaçlar dahilinde yeni sağlık protokolleri oluşturularak yeni sağlık politikalarına yön verilebilir.

Teşekkür: İstatiksel analiz kısmına yaptığı yardımlar için Dr. Erkan Büyükdemirci'ye teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

1. Erginöz E. Halk Sağlığı ve Mental Hastalıklar. İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri; Türkiye'de Sık Karşılaşılan Psikiyatrik Hastalıklar Sempozyum Dizisi No: 62. 2008, S:31-40.
2. Üstün TB. The Global Burden of Mental Disorders. Am J Public Health; 1999;89:1315-8.
3. T.C. Sağlık Bakanlığı Refik Saydam Hıfzıssıhha Merkezi Başkanlığı Hıfzıssıhha Mektebi Müdürlüğü. Türkiye Hastalık Yüklü Çalışması, Ankara, 2004.
4. WHO (2018). Schizophrenia. (<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs397/en/>) (Erişim tarihi: 17 Nisan 2018).
5. WHO (2018). Mental disorders. (<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs396/en/>) (Erişim tarihi: 17 Nisan 2018).
6. Amerikan Psikiyatri Birliği. (2014) Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı 5. Baskı (DSM V). Tanı Ölçütleri Başvuru El Kitabı'ndan. Çev. Koroğlu E. Hekimler Yayın Birliği. Ankara, 2014.
7. Kocal Y. Psikiyatri Kliniğinde Yatarak Tedavi Gören Şizofreni Hastalarının Sosyodemografik ve Klinik Özellikleri. Uzmanlık Tezi, Adana, 2016.
8. Rode SB, Ajagallay RK, Salankar HV, Sinha U. A Study On Drug Prescribing Pattern İn Psychiatry Out-patient Department From A Tertiary Care Teaching Hospital. Basic Clin Pharmacol; 2014;3(3):517-522.
9. Park S, Lee M, Kang S, Lee S. Patterns of Antipsychotic Prescription to Patients with Schizophrenia in Korea: Results from the Health Insurance Review & Assessment Service-National Patient Sample. J Korean Med Sci; 2014; 29:719-728.
10. Gonzalez GP, Moscoso NS, Lago FP. A Review of Clinical and Economic Evaluations Applied to Psychotropic Therapies Used in the Treatment of Schizophrenia in Argentina. Pharmacocon; 2017.
11. Hálfánarson Ó, Zoëga H, Aagaard L, Bernardo M, Brandt L, Fusté AC et al. International trends in antipsychotic use: A study in 16 countries, 2005-2014. Eur Neuropsychopharmacol; 2017; 27(10):1064-1076.

12. Donohue J, O'Malley AJ, Horvitz-Lennon M, Taub AL, Berndt E, Huskamp H. Changes in Physician Antipsychotic Prescribing Preferences, 2002–2007. *Psychiatr Serv*; 2014; 65(3): 315–322.
13. Pinaki C, Parthajyoti N, Babul D. Prescribing pattern of antipsychotic drugs in the outpatient department of psychiatry in Silchar Medical College and Hospital, Assam. *OJPAS*; 2014; 6(4):435-437.
14. [Yoshimura R](#), [Okamoto T](#), [Nakamura J](#), [Tateno M](#), [Otsuka K](#), [Takahashi H](#) et al. Prescription pattern of antipsychotic drugs for schizophrenic inpatients in Japan: Research on East Asia Psychotropic Prescription Pattern–Antipsychotics study. *Psychiatry and Clinical Neurosciences*; 2006; 60(6), 778–779.
15. [Rhee TG](#), [Mohamed S](#), [Rosenheck RA](#). Antipsychotic Prescriptions Among Adults With Major Depressive Disorder in Office-Based Outpatient Settings: National Trends From 2006 to 2015. *J Clin Psychiatry*; 2018; 79(2).